

BEAIVEÁLGU-JULGGAŠTUS

Beaiveálgu-bæjhkoehtimmie Beaiveálgu-tjielggidus Beaiveálgu-tjielgadus Beaiveálgu-julggaštus Beaiveálgu-čõõdtõs Beaiveálgu-erklæringen

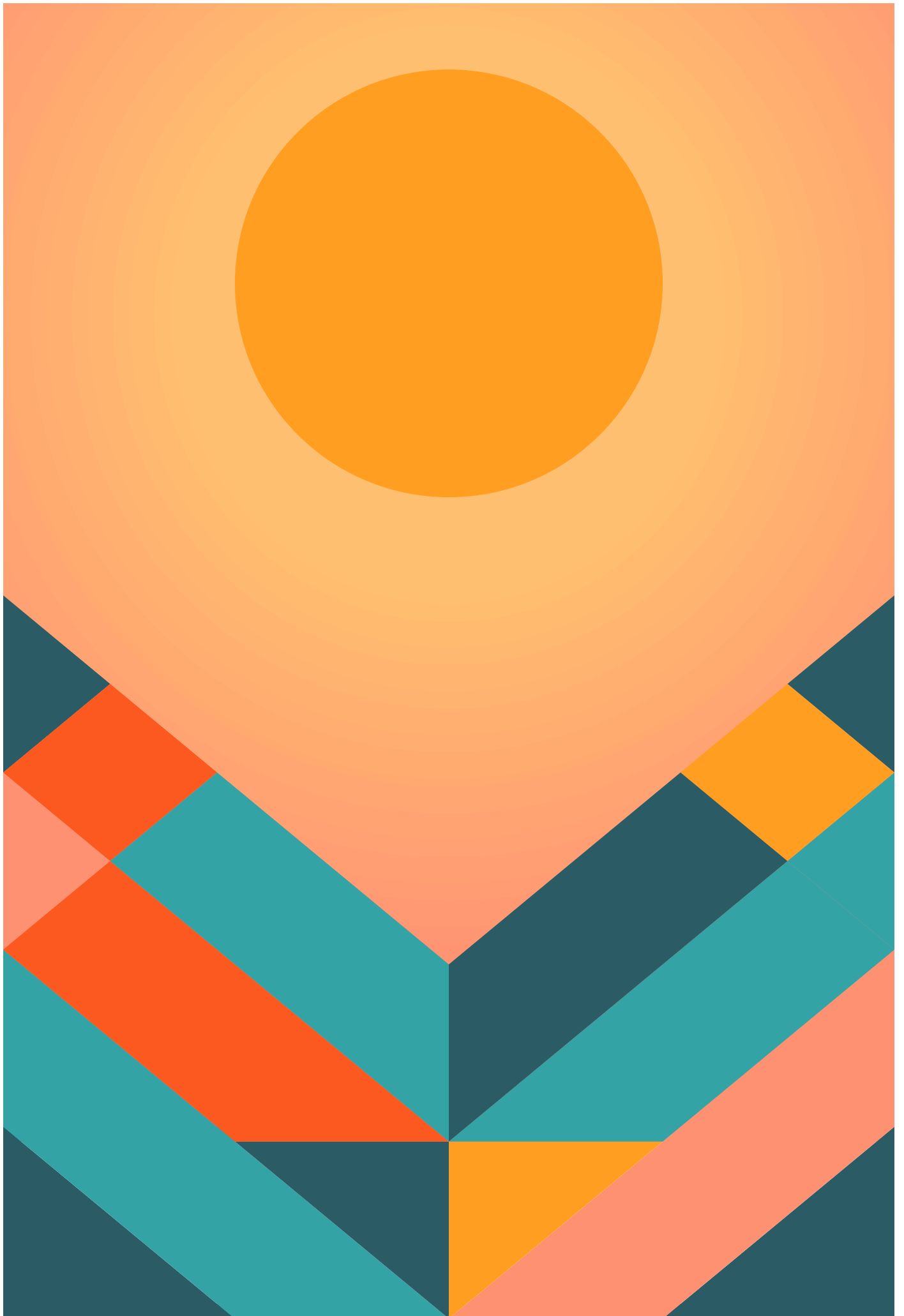
Dát Sámediggeráđđi lea eanetloguráđđi mas joavkkut Norgga Sámiid Riikkasearvi, Ávjovári Johttisápmelaččaid listu ja Guovddášbellodat leat mielde – dás duohko gohčoduvvo ovttasbarguoimmit.

Beaiveálgu-julggaštus lea politihkalaš vuodđu ovttasbargui 2021-2025 Sámediggeáigodahkii.

Sisdoallu

- 06 Álggahus
- 07 Sámevašši, duohtavuohta ja seanadeapmi
- 07 Dásseárvu
- 08 Giella
- 08 Mánáidgárdi ja skuvla
- 09 Gelbbolašvuođadárbbut ja alitoahppu
- 09 Dutkan ja statistihkka
- 10 Dálkkádat ja luondu
- 10 Ealli báikegottit
- 11 Duodji ja eahpeávnnašlaš kulturárbi
- 11 Vuodđoealáhusbearaš
- 12 Vuoigatvuođat eatnamiidda, čáziide ja luondduriggodagaide
- 13 Kultuvra
- 14 Rájiid njeaidin
- 14 Dearvvašvuohta ja fuolahus
- 15 Regiovnnalaš ovdáneapmi ja riikkaidgaskasaš bargu
- 16 Nanu Sámediggi

Son oinni sámesoga boahte áiggi: Dat lei joavdan stuora árvui, bajásčuvgehussii, ja áiggálaš buorredillái, nu ahte vel juohke dáža ge, gii diđii su máttarváhnemiin lei veaháš ge sámevarra, gáhčai jearakeahttái dan mitalit; das go áiggit ledje earáhuvvan nu ahte dat adnojuvvui oalle gudnin ahte gullat dan árvvus adnojuvvon sámesohkii.

Anders Larsen (Beaiveálgu, 1912).

Álggahus

Ovttasbargoguoimmit dáhttot dán áigodagas jođihit Sámedikki sámiid iešmearridanvuoigatvuođa ja višuvnnain girjás ja nanu sámi servodaga vuodul. Sámi girjáivuohta lea sámi servodagaid givrodad ja min oktasašvuohta galgá fátmastit buot sápmelaččaid, beroškeahhtá sin duogážiin ja vuolggasajiin. Buot sámit galget beassat defineret, fuolahit ja bissut iežaset sámi identitehtas.

Beaiveálggu-julggaštus huksejuvvo vuosttaš sámegielat romána vuoinjain man Anders Larsen čálii 1912:s. Románas čuovvut Ábo Eira ja su bajásšaddama mearrasámi gilážis ja su mátki stuorraservodagas mii badjelgeahččai sámiid ja sámevuoda, gitta su moriheapmái go son dáhttui ovddidit sámegiela, sámi kultuvrra ja sámi historjjá. Girji maid čuvgeha riidduid mat ain 2021:s digaštallojuvvojit ja muitalus čájeha mo dáruiduhttin sáhtá váikkuhit sihke earjilolbmuide ja servodahkii.

Ábos višuvdna ahte sihke sápmelaččat ja majoritehtaálbmot fátmastit sámevuoda rámisvuodain lea seamma áigeguovdil ain otnábeaivvi. Eanet ja eanet olbmot fátmastit iežaset sámi duogážiid rámisvuodain, nu mo Anders Larsen duosttai negadit 1912:s. Dát buktá doaivaga ja jáhku boahhteáigái dakkár áiggis go galgat meannudit dáruiduhttima váikkuhusaid go Duohtavuoda- ja seanadankommišuvdna buktá iežas raportta 2023:s.

Ábo negadii čuvges boahhteáiggi sámi gielaide ja servodaga gos sámit galge beassat oahppat lohkat ja čállit iežaset gielaide. Dán Sámediggeáigodagas dáhttot ovttasbargoguoimmit vuoruhit čoavdit hástalusaid dain deháleamos arenain sámegiela ovdáneapmái, namalassii mánáidgárddiin ja skuvllain. Buot sámi mánát galget fitnet buriid pedagogalaš ja gielalaš fálaldagaid.

Sámediggi galgá leat doarjjan sámiide. Mii galgat doarjut sámi báikkálaš servodagaid ja váikkuhit sirddolašvuhtii, ja mii galgat doarjut sámi ealáhusaid ja vuodđoaláhusaid. Mii galgat doarjut sin guhte dárbašit ahte muhtun čuožžu singuin searválagaid. Sáhttet leat sii guhte vásihit sámevaši, dahje eai oaččo sámi fálaldaga skuvllain ja dearvvašvuodasuorggis, ja sii guhte leat dáistaleamen eanasisabahkkemiid vuostá dahje leat gáibideaddji riekteproseassain.

Mii sámit leat okta álbmot njealji riikkas, ja mii leat gievrramusat go mii bargat ovttas, beroškeahhtá riikkarájaid. Min bargu galgá váldit vuhtii luonddu, ja dahkkot dainna áddejumiin ahte luondu ja biras leat vuodđun boahttevaš buolvvaide. Sámi kultuvra galgá ovdánahttojuvvot sámiid iežaset eavttuid vuodul.

Sámevašši, duohtavuohhta ja seanadeapmi

**– Na, lea be dat nu heahpat gullat sámehohkii?
li hal mu mielas oru leamen nu.**

Ovttasbargoguoimmit dáhttot sihkkarastit sámiide duohta suodjaleami áitagiid ja nállevealaheami vuostá. Dat sámehohkii mii oidno servodagas lea čielga mearka ahte leat hástalusat sámiid ja majoritehtaálbmoga oktavuodas. Sámehohkii galgá loktejuvvot sierra áššesuorgin Sámediggerádis, ja galgá vuoruhit doaimmaid mat eastadit sámehohkii ja mat buktet máhtu ja meannudanvuogádagaid.

Geassemánu 1. beaivvi ovdanbukta Duohtavuodha- ja seanadankommišuvdna iežas raportta mas galgá mitaluvvot dáruiduhttima ja dan váikkuhusaid birra. Sámi álbmot searvá ja buktá iežas vásáhusaid kommišuvdnii. Oallugiidda lea dát čuohcci ášši, ja mii leat fuomášán dán mii lea daddjon kommišuvdna barggu birra: “Állet čierut min duššiid dihtii”. Mii dáhttot váikkuhit dasa ahte stuorraservodat dovddasta vássánáiggi dáhpáhusaid ja daid váikkuhusaid, ja ahte ollu dáruiduhttimmekanismmat doibmet ain otná beaivvi. Mii dáhttot Sámedikki bealis vuoruhit aktiivvalaš oas-sálastima servodatdigaštallamis.

Buoret ipmárdus sámiid historjjás ja otná dilis lea dárbbalaš jus galgat duohta seanadeami olahit. Dát miellidubukta ahte servodagas ii galgga sámehohkii. Kommišuvdna galgá maid evttohit doaimmaid mat dálkkodit dáruiduhttima háviid, ja mii dáhttot bargat dan ovdii ahte doaimmat mat ávžžuhuvvojit duohtandahkkojuvvojit. Loahppaáigodagas galgat meannudit ja čuovvulit kommišuvdna raportta Sámedikki dievasčoahkkimis. Mis lea vuordámuš ahte Stuorradiggi hábme čuovvolanplána.

Dásseárvu

Ovttasbargoguoimmit dáhttot váikkuhit ahte sámi servodat olaha eanet dásseárvvu. Sábme jállu – Sámedikki dieđáhus dásseárvvu birra (2020) galgá čuovvuluvvot sierra doaibmabijuiguin ovttas áššáisoahppevaš servviiguin.

Sámi nissonat vásihit veahkaválddáláshvuodha dávvjit go nissonat majoritehtaálbmogis. Nationála doaibmaplána “Frihet fra vold” (2021) galgá čuovvuluvvot ovttasráđiid eiseválddiin. Mii dáhttot maid bargat heahpeguovdážiid áhahemiin mat leat heivehuvvon sámi álbmogii.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot ovddidit sohkaealdásseárvvu sámedipolitiikka ja organisašuvdna-bargguiguin. Mii dáhttot ovddidit eanet demokráhtalaš oas-sálastima ja dásseárvosaš sohkaealovddasteami sámi servodaga mearridanásahusain. Mii dáhttot maid ovddidit eanet sohkaealdásseárvvu sámi vuodđoealáhusain.

Mii dáhttot ovddidit dásseárvosaš vuoigatvuodaid LHBTIQ-olbmuid ja ahte iešguđet seksuála sojuid ja sohkaealidentitehtat dohkkehuvvojit. Mii áigut doarjut Sápmi Pride ja Garmeres-searvvi. Doaibmaváđjit sámiin lea riekti seammá vuoigatvuodaid ja vejolašvuodaid sámi servodagas dásseárvodieđáhusa doaibmabijuid bokte.

Giella

Son ii ožžon ráfi. Cealkemeahttun viššalvuodain álggii son bargat oahppat sámegiela čállit. Čálii ja čálii sámegiela girjjiid mielde. Ii astan fávdnádít ge oadđit ge. Dasa gohcái, dasa váibbai. Ja son oahpai manjimustá. Muhto vuoi, mo son barggai! Go son lei oahppan eatnigiela sihke lohkat ja čállit, de šattai son hui ávvui.

Ovttasbargoguoimmit ángiruššet ealli sámi gielaide, ja servodaga ovdii mas gielat leat lunddolaš oassin ja olámuttos sámi árgabeaivvis. Sámi girjávuohta lea maiddá gielalaš girjávuohta. Mii dáhttu hukset sámegiela oktasávuoda mas juohke okta galgá sáhttit lihkestuvvat iežas giellaovdánemiin.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot sámi giellaguovddážiidda ovdánanvejolašvuodaid, ja nannet daid guovddáš aktevrán rávisolbmuid- ja joatkkaohpahusas. NÁČ 2016:18 Váibmogiela doaibmabijut ja Sámedikki giellastrategiija galget čuovvuvvot. Giellahálddašanguovlluid muhtten galgá nannet sámiid giellavuoigatvuodaid. Doarjjaortnegat gielladaide galget rievdaduvvot dusten dihtii giellagielladaid dárbbuid. Mii dáhttu vuoruhit ahte ásahuvvo váidin-, gozihan- ja áittardeaddjeásahus, mii sihkarastá ahte sámi giellavuoigatvuodát duohtandahkkojuvvojit.

Unnimus sámi gielat galget nannejuvvot doaibmabijuid ja vuoruhemiid bokte mat dahket vejolaš ealáskahttit daid. Bihtán-, ubmi- ja nuortalašgielaide gielladili raporta (2021) galgá čuovvuvvot ovttasbarggu bokte guoskevaš gielladaid, ásahusain, serviin ja Sámedikkiin sihke ruođa- ja suomabeale. Oassi dán čuovvoleamis lea hukset Ávv Saami mu'zei Njauddâmis čuovvudaáshussan nuortalašgillii.

Mii dáhttu ahte sámegiella ja kultuvrra loktejuvvo eanet oidnosii almmolaš viesuin, ja ahte sámi báikenamat dohkkehuvvojit ja álo geavahuvvojit go galbejuvvo sámi guovlluin, maiddá vándardanmáđijain. Sámi servodat bovejuvvo ON riikkaidgaskasaš álgoálbmot giellalogijahká ja das galgá ovddidit giellateknologiija, digitaliserema ja eanet ovttasbarggu riikkarájaid rastá. Mii dáhttu ángiruššet ahte sámegiela loktejuvvojit eanet oidnosii ja olámuddui digitála báikkiin mat geavahuvvojit árgabeaivvis, earret eará dan bokte ahte ráhkaduvvojit eanet sámi áppat ja spealut.

Mánáidgárdi ja skuvla

Ja son jurddašigodii dál, ahte galggašedje leat skuvllat gos juohke sápmelaš beassá geahppaseappot oahppat lohkat ja čállit eatnigiela.

Ovttasbargoguoimmit háliidit ahte sámi mánáide ja nuoraide fálojuvvo sámegiela- ja kulturoahpahus mánáidgárddis gitta alitohppui. Sámegielaid ealáskahttin gáibida oahpahusa mas sámegiella ja kultuvra lea eaktobiddji.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot ángiruššet ahte sámi mánáidgárdefálaldat nannejuvvo lágain, ja ahte eanet giellat fálet sámi mánáidgárdedáhkádusa. Mii dáhttu guorahallat nuvttá sámi mánáidgárdefálaldaga, ja vuoruhit sámi mánáidgárddiid boahttevaš bušeahtain. Mii joatkit vuoruhit mánáidgárdeproševtta SáMos olles prošeaktaáigodaga. Doarjjaortnegat sámi mánáidgárddiide ja ossodagaide galget guorahallojuvvo, sihkarastin dihtii mánáidgárddiid vejolašvuodaid lihkestuvvat sámi giella- ja kulturbargguin. Mii dáhttu joatkit doarjut sámastahttin ortnega mánáidgárddiide.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot nannet sámi oahpaheddjiid ja mánáidgárdeoahpaheddjiid rekrutereama. Mii háliidit nannet oahpaheddjiid vejolašvuodaid lihkestuvvat iežas dehálaš bargguin skuvllain. Mii dáhttu bidjat johtui guorahallanbarggu fága- ja diibmojuohkima ektui, vai sámi ohppiid

beroštumit sihkkarastojuvvojit. Mii áigut evttohit árvvuid ja prinsihpaid mat galget ofelastit oahpahusa. Mii áigut vuoruhit ovdánahttit sámi oahppoplánačoakkáldaga.

Sámi mánáid vuoigatvuodát fertejit nannejuvvot oahpahuslága ja friddjaskuvlalága bokte dainna lágiin ahte ohppiin geain lea sámi gáiddusoahpahus nannejuvvo hospiteren ja giellalávgun lága bokte dain lágain. Árbedieđu stáhtus ferte čalmmustahttojuvvot lágain. Sámi mánáin galggašii vuoigatvuohka eanet go ovtta sámegiela oahpahussii ja oahpahus sámegillii eanet fágain, maiddái olggobeale hálddašanguovllu. Skuvlaoamasteaddji geatnegasvuohka diehtujuohkimii ferte nannejuvvot lágain. NÁČ 2016:18 Váibmogiella mielddisbukte maid sámi profiilaskuvllaid guorahallama.

Sámi oahpponeavvobuvttadeapmi vuoruhuvvo nannosit dán áigodagas. Oahpponeavvobuvttadeddjiide galgá fállat stáđisvuoda, einnotahttivuoda ja ovdánahttinvejolašvuohka rámmašiehtadusaid bokte. Galgá lámhit dili ráhkadit digitála oahpponeavvuid ja oahpporesurssaid main lea alla dássi. Mii fertet oččodit eanet julev- ja lullisámi oahpponeavvuid, earret eará eanet ovdánahttin ja ja jorgalandoarjagiid bokte.

Ferte fuolahit rektoriidda, skuvlajodiheddjiide ja mánáidgárdejodiheddjiide lasi gelbbolašvuoda eamiálbmogiid ja sámi giela- kultuvrra ja árbevirolaš máhtu birra, nu ahte sii buoret bastet lámhit dili sámegieloahpahussii.

Gelbbolašvuodadárbbut ja alitoahppu

Oahppu-uksa lei sutnje goavkanan. Son lei beassan guovlallit sisa ja ožžon veháš árvádusa, man gáfat stuoris daid oahppavaččaid diehtu ja viissisvuohka lea.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot dán áigodagas vuoruhit doaibmabijuid mat dustejit daid olu gelbbolašvuodadárbbuid mat leat sámi servodagas. Sámegielat oahpaheaddjeváilevašvuoda sihke skuvllain ja mánáidgárddiin ferte dustet sihke rekruterenstrategiijaiguin ja joatkevaš superstipeandavuoruhemiin sámi oahpaheaddjeoahpuide. Mii dáhttot ángiruššat ahte dáidda virgejoavkkuide lasihuvvo bálkádássi.

Mii dáhttot guorahallat sámi servodaga gelbbolašvuodadárbbuid. Mii áigut ángiruššat eanet sámi oahpahusfálaldagaid ovdii, ovttasráđiid allaskuvllaiguin ja universitehtaiguin. Obbalaš lullisámi bacheloroahppu lea guovddáš mihttomearri. Ohppiide geain lea sámegiella fágabires joatkkaskuvlla dásis ferte sihkkarastit čiekŋudančuoggáid sisaváldinvuogádagas alitoahppui. Mii dáhttot maid ángiruššat lassi earresajiid ovdii profešuvdnaoahpuide. Lávdaduvvon oahppofálaldagat leat guovddážis go áigu lasihit sámi fágačehpiid juohke suorggis.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot fátmastit sámi mánáid ja nuoraid iežaset politihkkaovdáneamis ja bargat givssideami eastademiin dan bokte ahte ovttasráđiid relevánta bealálaččaiguin ásahuvvo sámi mánáidforum. Mii dáhttot joatkit vuoruhit oassálastit Searvevuodas givssideami vuostá ja ráhkadahttit neavvuid ja oahpponeavvuid mat geavahuvvojit mánáidgárddiin ja skuvllain eastadan dihtii givssideami.

Dutkan ja statistihkka

Buorre ja áššáigullelaš dutkan ja statistihkka sámi servodaga birra lea dárbbalaš sámi servodaga ovdánahttimii. Ovttasbargoguoimmit oidnet ahte áššáigullelaš sámi statistihka váilevašvuohka lea easttan sámi servodahkii. Danne ovttasbargoguoimmit dáhttot buoridit sámi statistihka vuodu buot sektorsurggiin, earret eará váikkuhit dasa ahte eambbogat registrerejit sámegiela Vearroetáhtas.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot ángiruššat buriid ruhtadanortnegiid ovdii sámi dutkamii, ja ahte Sámediggi čielggada ja čalmmustahtta sámi dutkandárbbuid. Mii áigut ehtalaš njuolggadusaid sámi dearvvašvuodadutkamii dehálašvuoda doalahit ja árvvoštallat ásaht sámi ehtalaš njuolggadusaid eanet fágasurggiin. Ovttasbargoguoimmit dáhttot bargat ahte SAMINOR 3 sámi dearvvašvuodadutkan čađahuvvo.

Dálkkádat ja luondu

■ Gáissá ávjos njunit allánadde almmi vuostái dego mat goargočoarvvit.

Ovttasbargoguoimmit leat fuolas dálkkádatkriisa ektui masa maiddái sámi servodat váikkuhuvvo. Lea dehálaš ahte dálkkádatdoaimbajut mat guoskkahit Sámi vuodustuvvojit sámi kultuvrra vuđđui – luonddus, sámi árbevirolaš máhttui ja sámi iešmearridanvuogitvuhtii. Mii dáhttut vuoruhit bargat dálkkádathástalusaiguin, earret eará dan bokte ahte hábmet sierra sámi dálkkádatraportta mii guorahallá makkár váikkuhusaid dálkkádatrievdan buktá sámi kultuvrii, ealáhusaide ja servodahkii.

Ovttasbargoguoimmit galget lámččit dili eanet gávnnadanbáikkiide gos beassá ovdánahttit ollislaš dálkkádatpolitihka olles Sápmái, ovttasráđiid dain eará Sámedikkiiguin ja eará áššáigullelaš organisašuvnnaiguin ja fágabirrašiin.

Jierpmálaš ja suvdinnávccalaš luonddugeavaheapmi lea buoremus suodjaleapmi – lea min oktaš ovdasvástádus gáhttet luonddu boahttevaš buolvvaide.

Ealli báikegottit

■ Siidabáiki šadda álo ráhkkaseabbun ja čábbáseabbun go olmmoš guhkit áigiid lea leamaš eret.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot lámččit dili máhccamii giliide vai sihkkarastit ealli sámi báikegottiid. Dát báikegottit leat vuodđun min gielaide, kultuvrii ja vuogitvuodaide. Olbmot geain mihttomearit, višuvnnat ja niegut leat mat huksejit dáid servodagaid. Galgá movttiidahttit ođđahutkamiid, innovašuvnna ja teknologalaš ovdáneami. Go sámi hutkáivuodain lihkostuvvá, de lihkostuvvá maid bargu ealli ja nanu sámi báikegottiin. Mii dáhttut vuoruhit ođasmahtti ealáhusovdáneami ovdal eahpeođasmahtti ealáhusovdáneami.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot ásaht ovttasbarggu Viessobánjkkuin dainna mihtuin ahte Viesobánjku ovdána dehálaš guovllupolitihkalaš doaimmagaskaoapmin mii sihkkarastá ássama ja buori demográfalaš ovdáneami Sámis.

Sámediggedieđáhus Šattolaš Sápmi (2019) galgá ođasmahttojuvvot go Covid-19-pandemii ja dan váikkuhusain leat čuočcan ealáhusaide ja fitnodagaide. Ealáhusdieđáhusas ferte vuolggasaji váldit dálá dilis ja ferte fátmastit strategiijaid ja doaimbajuid. Mii galgat sihkkarastit dálá fitnodagaid manjá dán pandemija ja vuoruhit gealboloktema ođđa fitnodagaide ja vel álggahandoarjaga fitnodagaide.

Lea dárbu riskakapitalii sámi guovlluin, Mii dáhttut bargat álgoálggahan-, álggahan- ja innovašuvdnafoanddaid main eamiálbmotprofillaat.

Kulturealáhusain, sámi kreatiiva ealáhusain ja ođđahutkanealáhusain leat stuorra vejolašvuodát. Danne mii dáhttut joatkit doarjut rámmaeavttuid dáidda ealáhusaide dás ovddos guvlui. Infrastruktuva dego mobiila- ja interneahhtafierpmádat ferte huksejuvvot olles Sápmái, earenoamážit gearggusvuoda ektui, boahtteáiggi digitála bargosajiid, olles servodaga sihkkarvuoda ja vuodđoealáhusaid dáfus.

Mii dáhttut doarjut infrastruktuurahuksema ja johtolatdoaimmaid mat sihkkarastet johtolaga, mátkkoštansihkkarvuoda ja gearggusvuoda sámi guovlluin. Dákkár doaibmabijut fertejit anjke vuhtii váldit sámi kultuvrra ja ealáhusdoaimmaid. Buorre oktasašjohtolatfálaldat lea dehálaš sámi guovlluide sihkkarastit ássama ja ealáhusovdáneami.

Nannen dihtii sámi oktasašvuoda de lea min mielas dehálaš joatkit verdestallamiin. Lasi áddejumi ja buoret ovttasdoaimman sáhtta dáhpáhuvvat nannejuvvon gulahallama bokte sámi ealáhusaid ja báikegottiid gaskkas, ja mii dáhttut doarjut doaimmaid mat váikkuhit lasi gealbolonohallamii.

Duodji ja eahpeávnnaš kulturárbi

Duodji/duodje/vætnoe maid guoddá sámi kultuvrra ja lea dehálaš ealáhus ja lassiealáhus sámi servodagas. Ovttasbargoguoimmit dáhttot čuovvulit doaibmabijuid mat dieđihuvvojit Sámediggedieđáhusas duoji birra ealáhussan (2018) ja mii fertet čielggadit organiserema ja resursegavaheami.

Duodjeinstituhtta ja Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra galggašii šaddat oassi duodješiehtadusas. Ovttasbargoguoimmit leat ovttaoavilat ahte šiehtadus berre fátmastit ohcanvuđot ortnega investeremiidda ja duodjebájiid ođasmahttimiidda. Mii fertet čuovvulit dálá mearkagálvohuksenprošeavttaid, duodjebagadalli ortnegiid ja gealboloktendoaimbajuid.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot čuovvulit barggu eahpeávnnaš sámi kulturárbbi suodjalemiin. Dát lea obbalaš sámi bargu mas Sámedikkat fertejit ovttasdoaimmat earáiguin, sihkkarastin dihtii min eahpeávnnaš voigatvuodaid. Ovttasbargoguoimmit áigot doarjut daid buriid ovdamearkaid mat fuolahit sámi kultuvrra ealáhusoktavuodas.

Vuođđoealáhusbearaš

Muhtumat dolastadde fiervvás, vušše gáfe ja guliid, juhke ja borre bumbbáid alde fatnasiid guoras. Sii liikojedje olgun eloštit.

Go nanne vuođđoealáhusaid de nanne luondduvuodu sámi gielaide ja kultuvrii, ja mielde bisuheamis báikkálaš biebmobuvttadeami ja ássama. Ovttasbargoguoimmit dáhttot láchit dili árbevirolaš máhtu sirdimii buolvvas bulvii.

Boahtteáiggi buolvvaide ferte ealáhusovdáneapmi leahkit ekonomalaččat, ekologalaččat ja kultuvrralaččat suvdil, ja dat ferte dáhpáhuvvat birrasa eavttuid vuođul ja sihkkarastin dihtii luonduvulljivuoda. Go sihkkarastá areálavuodu vuođđoealáhusaide de sihkkarastá maiddá ávnnaš kulturvuodu. Danne ii galgga álggahit ođđa areálasabahkkemiid mat unnidit ealáhusaid mearkašumi sámi kultuvrii ja sámi servodagaide.

Mii galgat nannet árvohuksema vuođđoealáhusain eanet muohkademiin, biebmobuvttademiin ja báikkálaš biebmuvuoruhemiin. Dán dahká biebmoinnovašuvnna, buvttavdáneami, juohkašumi ja márkanaštimma bokte. Mii dáhttut doarjut sámi biebmobuvttadeami ja vuođđoávdnasiid Europálaš biebmoregiovnna Tráante 2022:s. Mii oaivvildat ahte fertejit ásahuvvo ortnet mainna ovddida árbevirolaš sámi biebmovieruid. Njuolggadusat biebmogálvoindustriijai fertejit heivehuvvot nu ahte árbevirolaš buktagat nu go varra ja siskilušat sáhttet ávkkástallojuvvot.

Dálá boraspirehálddahuš ii doahttal stáhta álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid. Mii dáhttut bargat ahte boraspirenálit unniduvvojit mearriduvvon nállemihtuid hárrái, ja ahte vahátbivdu sáhtta jođánit ja beaktilit johtui biddjot buot vejolaš veahkkeneavvuiguin. Boraspirehálddahuš berre hukset iežas doaimma guođohanealáhusaid ja vásihuvvon gelbbolašvuodaid ala. Mii háliidat rahpat goaskinbivddu eastadandoaimbajidun sihke smávvašibit- ja guottetguovlluin.

Mii oaivildat ahte buot boazodoalliin, beroškeahttá agi, sohka-beali ja dearvvašvuodadili, lea sadii siiddadoalus ja báikedoalus. Mii háliidat nannet ja ovdánahttit boazodoalu bearašvuđot ealáhusan ja eallinvuohkin. Mii dáhttu fokuseret bargodiliide, ekonomalaš sihkkarvuhtii ja boazodoalu iešmearrideapmái.

Sámediggi galgá leat guovddáš eaktobiddji boazodoallopoltiikkii, ja dan oktavuodas galgá čađahuvvot guorahallan boazodoallohálddahas. Sámediggi galgá konsulteret Eanadoalodepartemeanttain ovdal boazodoallošiehtadusat vulget johtui. Konsultašuvnnaid vuoddu leat Sámedikki dievasčoahkkima cealkámušat boazodoallošiehtadussii.

Boazodoallohálkálvdegoddi guorahallan mii gárvána ovdal 2021 jahkemolsuma galgá čuovvuvvot dárkilit ja mii dáhttu ahte boazodoallohálka reviderejuvvo. Go ávžžuhusat leat ovdanbuktojuvvon de láchččojuvvo boazodollui vejolašvuhta gávnadit ja digaštallat árvalusaid.

Ovttasbargoguoimmit dáhttu láchkadovdasteami bokte sihkkarastit álbmogii guolástanvuogavuodaid ja suvdilis bivdohálddašeami bokte. Mii čujuhat Riikkarevišuvnna raportii earrevuogádaga birra (2020) mii čujuha earrerievdadusaide sivvan dasa go olu riddoservodagain lea unnon bivdoaimmat. Mii dáhttu bargat ahte guollebiebman hálddašuvvo nu ahte godđa- ja guolleguovllut eai biliduvvo ja ahte sámi vuogavuodalaččat vuhtii válđojuvvojit.

Sámediggi rolla eaktobiddjin eanadoallopoltiikkii galgá nannejuvvot. Mii dáhttu bargat eanet einnostahttivuodá ovdii eanadollui ja fokuseret oktasašdoaimmaide, investeremiidda, rekruteremii, čálgoortnegiidda ja gealboloktemii. Eanadoalu oahpahalliortnet berre viiddiduvvot olles Sápmaí.

Ovttasbargoguoimmit dáhttu ángiruššat ahte sámi meahcásteapmi dovddastuvvo čielgaseabbo lágas. Mii áigut bargat ahte báikegottiid álbmogiid vuogavuodát ođasmahtti resurssaide ja sin guovlluide dovddastuvvojit ja ahte hálddašuvvo eamiálbmogiid ja sámi meahcástanvieruid vuodul.

Ovttasbargoguoimmit bargat ahte ovddiduvvo ohcan mohtorjohtolahiikkii geahččalanlága vuodul. Ohcama duogáš lea dárbu heivehuvvon mohtorjohtolahnjuolggadusaide mat sihkkarastet ja ovdánahttet árbevirolaš meahcásteami. Njuolggadusat galgat bisuhit ja ovdánahttit iežamet árbevirolaš doaimmaid ja ealáhusaid, maidđái sáivaguolásteami.

Eai galgga dahkko suodjalanmearrádušat mat eai leat vuodustuvvon báikkálaš máhttui ja vugiin mii doahttala sámi árbevirolaš meahcásteami. Mii dáhttu bargat ahte dán sámediggeáigodagas ráhkaduvvo sámediggedieđáhus meahcásteami suodjaleapmin ja meahcásteami birra.

Ovttasbargoguoimmit dáhttu bargat dan ovdii ahte šaddá duohta báikkálaš bivdohálddašeapmi Deanučázadagas ja Deanu-soahpamuš mii dohkkeha vuogavuodalaččaid ja eamiálbmotbeali go hálddaša bivddu. Mii áigut čuovvulit sámediggedieđáhusa "Diddi, luosjuolgi, goadjin ja duovvi" (2021). Dehálaš vuoruheapmi lea mánggagavahusguovddáš lussii ja deatnogátti sámi kultuvrii Deanus.

Vuogavuodát eatnamiidda, čáziide ja luondduriggodagaide

Mis lea seamma vuogavuodá go eará olmmoščearddain eallinburiide!

Ovttasbargoguoimmit oaivildit ahte sámiid vuogavuodát eatnamiidda, čáziide ja luondduriggodagaide ferte dovddastuvvot ja dan bokte sihkkarastit ávnaslaš kulturuoddu sámi kultuvrii. Mii dáhttu bargat ahte sámi álbmot dovddastuvvo eamiálbmogin vuodđolágas. Mii dáhttu joatkit guhkesáigge bargguin nannet sámiid ja eamiálbmogiid vuogavuodaid sihke norgga ja riikkaidgaskasaččat. Mii áigut vuolggahit doaimmaplána mii sihkkarastá ahte Norga doahttala ON eamiálbmot-julggastusa (UNDRIP).

Ovttasbargoguoimmit áigot áigodagas joatkit SRU2 čuovvulemiin. Konsultašuvnnaid lánhanannen sámelágas lea sihke nannen konsultašuvnavuoigatvuoda ja viiddidan dan guoskat maiddái gielddaide ja fylkkagielddaide. Mii dáhttu sihkkarastit ahte sámi servodat oažžu reaidduid ja bagadeami mo sáhtta dán vuoigatvuoda geavahit báikkálaččat. Boahhte lánki SRU2 ektui lea ahte vuoigatvuodát eatnamiidda, čáziide ja luondduriggodagaide čielggaduvvojit ja dovddastuvvojit Romssas lulás. Gávdnan dihtii buriid hálldašanortnegiid de lea áibbas dárbbalaš kártet ja dovddastit oamastan- ja geavahanvuoigatvuodaid, nu mo Norga lea geatnegahttojuvvon álbmotrievtti bokte.

Mii dáhttu oažžut saddjái ođđa dáruruođa boazoguohtunkonvenšuvnna. Viidasit mii dáhttu vuoruhit čuovvulit plánejuvvon minerálahkarievdadusaid, sihkkarastin dihtii ahte sámiid vuoigatvuodát vuhtii váldojuvvojit sihke eiseválddiid ja ruvkeindustriija bealis.

Mii dáhttu sihkkarastit ahte Sámediggi doarju sámiid geat dáistalit iežaset sámi kultuvrra ovdii, ja doarjut riekteproseassain go leat dehálaš ja prinsihpalaš áššit, daid strategiiid vuođu maid Sámediggi lea mearridan. Mii joatkit bargamis sámiid riektesihkarvuoda nannemiin. Mis galgá erenoamáš guovdilastin politihkalaččat bargat stuorra ja prinsihpalaš vuoigatvuodaáššiin, nu mo ovdamearkka dihtii go ásahuvvo bieggaindustriija, ruvkeindustriija ja eará stuorra luonddusisabahkkemat mat uhkidit sámi kultur- ja ealáhusdoaimmaid. Viidasit mii dáhttu vuoruhit eará aktevrraid bargguid mat dorjot sámi vuoigatvuodalaččaid, nu mo Protect Sápmi ja Sámiráđdi.

Luondduriggodagaid reguleren ferte leat suvdinnávccalaš ja doahhtalit álgoálbmotvuoigatvuodaid. Sihkkarastin dihtii dán de berre mearrasámiid vuoigatvuodta bivdui nannejuvvot lágain, nu mo sihke Riddoguolástuslávdegoddi ja Norgga olmmošvuoigatvuodainstitušuvdna leat ávžžuhan. Mii dáhttu bargat ahte meahcceriggodagat, sáivačáhcebivdu ja luossabivdu sihke jogain ja mearas vuoruhuvvo báikkálaččaide ja vuoigatvuodalaččaide. Mii dáhttu vuoruhit lassi loddeneriid oaččuhit, ja dáinna lágiin sihkkarastit ahte sihke ieš bivdu ja máhttu loddema birra sirdojuvvo boahtevaš buolvaid.

Ovttasbargoguoimmit dáhttu nannet sámi dimenšuvnna riektevuoigadagas, dohkkehit sámi riektégálduid ja riekteádejumii, ja ovdánahttit sámegeiela riektégiellan. Mii háliidat maid dáhttu rievdadusaid njuolggadusain gustojeaddji dikkiid ektui, nu ahte buot sápmelaččain galgá vejolašvuohta loktet iežaset áššiid duopmostuolus mas lea gelbbolašvuohta sámi diliin. Báikkálaš ja bissovaš politiiijat main kultur- ja mánggagielatvuodagelbbolašvuohta lea dehálaš sihke dorvolašvuhtii ja kriminalitehta eastadeapmái.

Kultuvra

■ **Bealuštehket min máttarváhnemiid vuoigatvuodas árbbi!**

Min dáiddárat, kulturgaskkusteaddjit, čállit, neavttárat, dánsejeaddjit ja musihkkárat, geat minguin juogadit kultuvramet huksejeaddji fámuidda, sihke nannejit ja movttiidahttet min. Sihke girjjálašvuohta, musihkka, luohi, festiválat, teáhter, duodji, dáidda, filbma, valástallan, sámi gávnadanbáikkit ja sámi girkoeallin leat oasit dan kulturpolitihkas man mii dárbbasit ja man mii dáhttu vuoruhit boahhte áigodaga.

Min báikenamat ja mearkkat min leahkimis mat čájehit min historjjá, nu mo kulturmuittut ja kulturárbedávvirat, duodaštit sámi ássama, luondduávkkástallama ja historjjá. Buot dákkár duodašteapmi dahká álkibun bisuhit iežas sámi identitehta ja čuoččuhit sámiide vuoigatvuodaid. Ovttasbargoguoimmit dáhttu vuoruhit joatkit Bååstede-proševttain, mas kulturárbedávvirat máhcahuvvojit iežamet servodagaide.

Mii dáhttu vuoruhit digitála čovdosiid sámi girjjálašvuođajuohkašupmái, nannen dihtii sámiid vejolašvuođaid návddašit sámi girjjálašvuođa. Mii dáhttu maid mánáide ja nuoraide buoridit olahnamuttu mánáid-tv:ii, nuoraidprográmmaide ja filmmaide.

Áigodagas galgá ráhkaduvvot mediadieđáhus, dainna mihtuin ahte nanne sorjjasmeahtun sámi preassa ja váikkuhit miehtá-sámi almmolašvuhtii. Mediat berrejit čájehit dan sámi girjáivuođa mii gávdno sámi servodagas ja daid iešguđet sámi gielaide, maiddái ubmi-, bihttán- ja nuortalašgielaide.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot váikkuhit dálá ášahusaid nannemii ja sihkkarastit ođđa ášahemiid. Mii galgat sihkkarastit ahte prošeavttat mat leat biddjon johtui, nu mo sámi sámi dáiddamusea Kárášjohkii ja Áltá-Guovdageainnučázádaga dulvadeami dokumeanttašuvdnaguovddáš Mázii duohtandahkkojuvvojit. Mii bargat dan ovdii ahte ášahuvvojit ášahuslaš ruovttut vueliei/luohtái/vuollei ja árbedihtui ovttas eahpeávnnašlaš kulturárbái, ja vel ahte ášahuvvo sámi fanassuodjalan-guovddáš.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot bargat ahte sámi festiválaide ja gávnadanbáikkiide galget sihkkarastojuvvot ovdánanvejolašvuodát. Mii dáhttot doarjut eanet ođđa sámi gávnadanbáikkiid.

Sámi dáiddárat leat dehálaš sámi jienat, sihke Sámis, Norggas ja riikkaidgaskasaččat. Ovttasbargoguoimmit dáhttot ášahit oahppoprográmma sámi dáidagii ja vuoruhit internationaliseret dáid-dársiehtadusa. Áigodaga áigge dáhttot ovttasbargoguoimmit vuoruhit sámi sisdoalu sihke Bådåddjós, Eurohpalaš kulturoaivegávpot 2024:s, ja Veneziabiennale dálááiggedáiddačájáhusas.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot ášahit sámi valáštallanšiehtadusa ja dan bokte nannet sámi valáštallama.

Rájiid njeaidin

Sámit leat okta álbmot njealji riikkas ja ovttasbargoguoimmit ánggiruššet ahte riikkarájit galggašedje nu unnán hehttehussan go vejolaš go mii ovttasbargat álbmogin. Sámi rádjehehttehuslávdegoddi (2021) lea buktán ávžžuhusaid Sámi Parlamentáralaš Ráđđái. Ovttasbargoguoimmit dáhttot čuovvulit ávžžuhusaid, ja vuoruhit daid maid sáhtta čuovvut gulahallamiin norgga eiseválddiin ja maid Sámediggi sáhtta ieš čuovvut.

Sámi servodaga dáfus lea covid-19-pandemiija čájehan eiseválddiin stuorra váilevašvuodaid gieđahaladettiin kriisadili. SPR lea gáibidan ollislaš guorahallama das mo giddejuvvon rájit leat váikkuhan sámiide, ja dan mii dáhttot čuovvulit eiseválddiin. Dát bargu berre sisttisoallat ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš beliid, ja ahte nationála kriisaplánat váikkuhit diliid njulget.

Ovttasbargoguoimmit barget dainna guhkesáigge mihttomeriin ahte ášahuvvo oktasaš álbmotválljejuvvon ášahus. Mii dáhttot árvoštallat mo fidnet oktasaš válgabeaivvi. Mii dáhttot ovdánahttit sámi ovttasbarggu lasi skuvlaovttasbarggu bokte, ja bargat oktasaš oahppoplána ja oktasaš oahpahuspolitihka ovdii. Mii dáhttot maid ovttasbargat dárbbaslaš rievdadusaid ovdii Davviriikka-las sámekonvenšuvnnas.

Dearvvašvuolta ja fuolahus

Son muittii nu bures mo Skoalpa-Mággá Goalsemohkis vieččaduvvui go olbmot dahje oamit buohccájedje.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot bargat dásseárvosaš dearvvašvuodafálaldagaid ovdii sámi álbmogii. Sámi dearvvašvuodabálvalusat galget leat olámuttus buot sámiide, beroškeahtta gos ášset, maiddái riikkarájiid rastá. Dearvvašvuodabálvalusat sámi álbmogii ferte váldit vuhtii sámi kultuvrra, historjjá, eallima ja giela.

Mii dáhttu čuoovvut "Spesialistadearvašvuodabálvalusat olles sámi álbmogii"-strategiija (2021), ja ahte sámiid iešmearridanvuoigatvuohta mii čuoovu ILO169 art. 25 bokte galgá sihkkarastojuvvot go ovdánahtta dearvašvuodabálvalusaid. Mii dáhttu guorahallat mo sámi dearvašvuodabálvalusat sáhttet hálddašuvvot, earret eará áigut árvvoštallat loktet Sámi Klinihka Dearvašvuoda Finnmarkus Dearvašvuoda Davvi vuollái. Mii dáhttu bargat Sámi Klinihka doaimbagoovllu viiddideami ovdii ja joatkit nannet psyhkalaš dearvašvuodasuddjema SANKS:a nannema bokte.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot bargat ahte sámi geahčanguovllut vuhtii váldojuvvojit go leat nationála dearvašvuodaguoskevaš proseassat, dan bokte ahte sihkkarastit sámi ovddasteami buot dearvašvuodaásahusain.

Mii dáhttu vuoruhit lámčit dili sámi dearvašvuodabálvalusaid ovttasbargui ja ovdánahttimii gieldain. Ovttasbargoguoimmit dáhttot joatkit doarjut sámi dearvašvuodafierpmádagaid ja viiddidit dáid eanet surggiide. Mii doarjut ahte ásahuvvo riegádahttin- ja heahtefálaldat Áltái. Mii dáhttu bargat nationála dulkonbálvalusa ovdii ja ahte ásahuvvo sámi digitála doavtterfálaldat.

Mii dáhttu bargat ahte sámi boarrásat ožžot árvvolaš dearvašvuoda- ja fuolahusfálaldaga, mii váldá vuhtii eankilolbmo identitehta ja historjjá. Mii dáhttu joatkit ovdánahttit sámi geriatriijajoavkku Sámi Klinihkas, ja ovttasráđiid Sámi vuorasiidráđiin hábmet sámi vuorasiidstrategiija.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot bargat sihkkarastin dihtii sámi mánáide ja nuoraide buriid ja dorvolaš bajásšaddaneavttuid. Dát sisttisdoallá čielga ángiruššama veahkaválddalašvuoda vuostá lagaš oktavuodain ja muđui, ovdánahttit psyhkalaš dearvašvuodabálvalusaid ja iešsorbmemiid eastadandoaimbajuid hukset. Mii dáhttu bargat struktuvrralaččat eastadit mánageafivuoda sámi guovlluin.

Regiovnnaš ovdáneapmi ja riikkaidgaskasaš bargu

Ovttasbargoguoimmit dáhttot nannet ovttasbargošiehtadusaid gielddaiguin, fylkkaiguin ja eará bealiiguin main ovddasvástádus bálvalusain sámi álbmogii. Šiehtadusat galget váikkuhit buoret bálvalusaide. Ovttasbargošiehtadusat čuoovvuvvojit ja loktejuvvojit Sámedikki dievasčoahkkimii jeavddalaččat oktasaš áššin.

Áigodagas dáhttot ovttasbargoguoimmit bargat ahte Sámedikki šiehtadusat dain stuorát gávppogiin fuolahit sámi álbmoga mánáidgárde- ja skuvlafálaldatdárbbuid, oahpahusfálaldaga ja sámi gielaide nannema, sámi gávnadanbáikkiid ja dearvašvuoda- ja kulturfálaldagaid. Lea dehálaš ahte universitehtadásis fállujuvvojit sihke sámi giellakursat ja oahppu. Mii dáhttu vel ahte dahkko geahčaleapmi ásahtit sámi profiilaskuvllaid oassin ovttasbargošiehtadusaiguin.

Dán áigodagas mii dáhttu gárvet barggu ovttasbargošiehtadusain Tråante suohkanin ja Innlandet fylkkasuohkanin. Mii dáhttu čuoovvut eanebuš proseassaid main lea dárbu ovttasbargošiehtadusaide. Mii dáhttu bargat ahte eanet gielddat ja fylkkagielddat galget šaddat oassin sáme giela hálddašanguovllus.

Ovttasbargoguoimmit oaiivildit ahte eamiálbmogiid ovttasbarggu ja solidaritehta bokte mii sáhttit buoridit sihke iežamet ja eará álgoálbmogiid sajádagaid, sihke politihkalaččat ja vuoigatvuodalaččat. Álgoálbmogiin galgá riekti oassálastit go riikkaidgaskasaš servodat ohcá čovdosiid ovdamearkka dihtii vuoigatvuodaáššin, geafivuhtii, dearvašvuhtii, oahpahusvejolašvuodaide, dálkkádahkii ja birrasii. Mii dáhttu earret eará vuoruhit čuoovvut ON álgoálbmotgiellalogijagi, ON Food System Summit, dálkkádatšiehtadallamiid ja Luonddumággabealatvuodakonvenšuvna. Mii dáhttu maid nannet álgoálbmogiid vuoigatvuoda oassálastit ON ja eará riikkaidgaskasaš vuogádagain.

Nanu Sámediggi

Váldet gittalagaid, sámevieljat ja -oappát! Nu guhká go mii leat sierralagaid, de leat mii doanggit. Go mii váldet gittalagaid, de leat gievrrat.

Ovttasbargoguoimmit oaivvildit ahte mis galgá leat nanu Sámediggi, mii nákke leat doarjjan daidda sámiide geat dan dárbbasit, ja mii ain váikkuha sámi servodaga huksemii. Go nanne Sámedikki návccaid váldit dákkár ovddasvástádusa, de váikkuha dat stuorát luohttámuššii sámi servodagas. Mii dáhttut hukset Sámedikki politihkalaš ja hálldahuslaš návccaid, vai Sámediggi bastá dustet buot daid dárbbuid mat sámi servodagas gávdnojit.

Lea vuoruhanášši bargat lasi ekonomalaš rámmaeavttuid ovdii Sámediggái, mii lea bisánan vaikko leat stuorát barggut go ovdal. Buorit rámmaeavttut Sámediggái leat eaktun Sámi ovdánahttimii. Sámiid vuoigatvuođat ja vuoigatvuohta iešmearrideapmái mielddisbuktá maid vuoigatvuohta iežamet organiseret, ja ásaheapmái mat leat heivehuvvon min servodatdárbbuide.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot jođánit bidjat johtui ollislaš guorahallama ja evaluerema teknihkalaš válgačadaheamis Sámedikki 2021 válggain, mas earret eará leat bohtán máhcahagat hástalusaid birra sihke jienastusloguin ja válgaiešváldiid válgabohstosiid almmuhemiin. Sámediggeválggat leat nationála válggat, ja berre seammá dásis gieđahallojuvvot go stuorradiggeválggat.

Galgá biddjot johtui govda ja fáttmasteaddji lávdegoddi mas Sámediggeáirasat guorahallet mo sáhtta ođastit Sámedikki čoahkkinortnega. Árvalusat galget meannuduvvot ovdal áigodaga loahpa.

Go sihkarastit sámi nuoraide váikkuhanvejolašvuođaid de mii seammás hukset boahhteáiggi Sámi. Mii dáhttut nannet Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti nannemiin (SáNuL) dehálaš politihkalaš vuogá dahkan man bokte sámi nuorat gullojit. SáNuL sáhtta earret eará váikkuhit ahte ráhkaduvvojit dorvolaš gávnadanbáikkid nuoraide ja ahte sámi mánát ja nuorat ožžot dieđuid ja oahpu Sámedikki doaimmaid birra.

Ovttasbargoguoimmit dáhttot vuoruhit viidasit čuoovvuleami Riikkadárkkástusa cuiggodemiin raporttas Sámediggeráđi stivrenvuogádat mihtuid olahemiide (2019).

Ovttasbargoguoimmit leat ovttá oaivilis ahte ferte ráhkadit ortnega oasussállaša juohkimii Finnmárkkuopmodagas (FeFo), ja áibba álggus áigodagas de ovddiduvvo áššin Sámedikki dievasčoahkkinii Finnmárkkuopmodaga oktasaš stivrrejumi birra.

Ovttasbargoguoimmit oaivvildit ahte Sámedikki lassáneaddji áššehivvodat dahká dárbbaslažžan árvoštallat livččiigo buorre hálldašit muhtun áššesurggiid direktoráhtamodeallain. Kulturmuhtoálddašeapmi ja báikenammabálvalus lea muhtun dain surggiin maid berre árvoštallat.

Mii dáhttut dán Sámediggeáigodagas sihkarastit starga stivrrejumi mas maiddá Sámedikki unnitlogus galget leat buorit bargoeavttut. Eanet digaštallan ja fuomášupmi Sámedikki bargguide ja áššiide mat loktejuvvot ealáskahtta sámi servodatovdáneami ja bohciida beroštumi. Mii dáhttut fuolahit ahte Sámediggi, nu mo eará ge álbmotválljejuvvon ásaheapmát, šiehtadallá ja gávdná bohstosiid ja addá saji politihkalaš digaštallamii. Lea min ovddasvástádus láchit dili buriid proseassaide ja vejolašvuođaide sihke gealbbu čohkkemii ja digaštallamii sámi servodagas.

*Doppe, gáfat guhkin, mannaba albmi ja áhpi oktii. De
čalbmi ii čat olat guhkibuidda.*

*Muhto jurdagat ja áibbašeamit sattáhallet ain guhkibuidda.
Daid ii cakkas mihkkege, ii áhpi, ii ge albmi.*

Anders Larsen (Beaiveálgu, 1912).

